

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ghebovswel Sonder Grondt

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

Eerste Capittel. Verscheyden bemerckingen om dese voorhandighe questie welte verstaen, ende die de Calvinisten self moeten toe-stemmen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71494](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71494)

de Luterſche, ofte andere ſoodanighe/ leerden/ op
 dat ſy reghen het waere Woordt Godts niet ſtrij-
 den en ſouden. Ghelyck de Calviniſten met de Lu-
 theranen, Menniſten en andere hebben ghehandelt
 ſoo handelen/ met meerder recht/ de Catholijcken
 met hun/ ende loochenen dat der Calviniſten hoer
 (die ſy 't Woordt Godts noemen/ ende met den
 welcken ſy de Catholijcken hebben kommen be-
 ſtrijden) het waere Woordt Godts is/ oberſul-
 ſtaet het hun toe/ eer ſy eenigh ſtuck in 't beſon-
 der reghen ons op nemen/ dit te bewijſen; doch ſy
 ſy niet machtigh en zijn dit te doen/ ſoo vallen al-
 le hunne gheloofs-ſtucken in duyggen/ verbor-
 ghens hebben ſy een ghebouw ſonder gront, oft
 Gheloof ſonder Schrifture. Dit ſal ick ſch goet maken in
 dit teghentwoordigh Tractaet.

EERSTE CAPITTEL.

Verſcheyden bemerckinghen om deſe voorbe-
 dighe queſtie welte verſtaen, ende die de
 Calviniſten ſelf moeten toe-ſtemmen.

EERSTE BEMERCKINGHE.

De Calviniſten en herkennen geen ander Woord
 Godts als het gene gheſchreven is/ daerom
 verwerpen ſy oock alle onghescheven ofte mon-
 delijcke overleveringhen. Nu/ al wat ghescheven
 is/ beſtaet uyt letters, woorden, en regels: Soo
 dan de vraghe of het ghescheven Woordt Godts
 alleen beſtaet in letters, woorden, en reghels, ſon-
 der meer: ſy en moghen noch en konnen niet ſeggen
 dat jae/ want andersins ſouden ſy ſich moghen
 te vreden houden met eenen bijbel ghescheven met
 Turſche, Chinoiſche, of Japonoïſche letters/ wo-
 den/ en reghels/ die ſy niet en verſtaen: maar die
 ſoude ſoo veel zijn als of ſy gheenen bijbel en heb-
 den.

den/ soo moeten sy nootsakelijck segghen dat'er
wat meer bereyscht woꝝdt tot het gheschreuen
Woꝝdt Godts als euekele letters, woꝝden, en re-
ghels; Wat is dat? dat en is niet anders dan het
verstant, beteeckeninghe, ofte sin vande woorden; soo
bestaet dan het gheschreuen Woꝝdt Godts in
't verstant, beteeckeninge, ofte sin vande woorden, want
sonder den sin, sijn de woorden, en letteren doot/dien-
bolgens; en kounen het saligh-makende gheloobe
niet gheben/ noch het leuen des Gheests.

TWEDE BEMERCKINGHE.

Vat de boozgaende beinerckinghe volght noot-
saeckelijck/ dat alhoewel den bybel van de Ca-
tholijcken, en dien vande Calvinisten heet ende
gancsch/ beginnende van Genesis; af/ tot Apocalyp-
sis toe/ in letters, woorden, en reghels ober-een-qua-
me/daerom nochtans den seluen bybel niet en sou
wesen; want den bybel bestaet eyghentlijck
in 't verstant, beteeckeninghe, ofte sin vande woꝝ-
den; Maer het verstant, ofte sin van den bybel der
Catholijcken is in menighe stucken srydigh te-
ghen het verstant, ofte sin vander bybel der Calvini-
sten, soo en is dan den bybel der Catholijcken geen-
sins den seluen met den bybel der Calvinisten, maer
verschillen beyde soo heel als wit ende swart /
dach/ ende nacht. Dit en kan niemant loochene-
nen/ten zy dat hy oock loochenen wil dat het licht
van de sonne schijnt op den middagh.

DERDE BEMERCKINGHE

Vat dese tweede beinerckinghe volght weder-
om/ dat den bybel van een van beyden/ of
dien van de Catholijcken, of wel dien van de Calvini-
sten, het oprecht/ ende ware Woꝝdt Godts niet en
kan sijn/ schoon sy duysentmael ober-een quamen
in alle de letters en woorden: Soo moet-men dan/
voor al ondersoeken welcken bybel van beyden/
aengaen.

aengaende het verstant, ofte den sin het waer
 Woordt Godts is: Want soo laech als men dat
 van ten hollen/ende dooz onsepbare authoriteit
 niet verskeren en is/ soo blyft alles wat men an
 neemt als stucken vande heilige/ onseker
 twyffelachtigh/op het welcke men het geloof
 en magh houtwen.

VIERDE BEMERCKINGHE.

Hier upt volght wederom/ dat een van be
 den/of de Catholijcken, of de Calvinisten, eer
 komt te disputeren van eenighe stucken in het
 sonder/moeten bewysen/ dat hunnen gheschre
 boeck/ die sy den bybel noemen/ aengaende he
 verstant, ofte den sin vande woorden, het waer
 Woordt Godts is.

VYFDE BEMERCKINGHE.

N is de questie hier/wie van beyden dit ma
 betoonen. 't is seker volghens den regh
 der Philosophen (die van alle de geleerde in de
 len naghevolght woordt) dat de Calvinisten dit moe
 ten doen. Want/ de Calvinisten, eerst ophomen
 stelden sich teghen de Catholijcken als bestrijders
 te bevechters der selve/ seggende dat sy hunne
 stucken bewesen upt het ware gheschreben
 Godts. De Catholijcken loochenden/ende looch
 nen het noch/ dat de Calvinisten het ware gheschre
 ben Woordt Godts hadden/ ofte noch hebben: he
 moesten ende moeten de Calvinisten dit goet ma
 om dyp redenen: De eerste/ om dat sy oppugere
 ders, ofte bestrijders waren/ de tweede om dat de
 Catholijcken in possessie waren/ de derde/ om dat
 de Calvinisten affmeerden of seyden dat sy het waer
 Woordt Godts hadden/ maer/ volghens den
 ghemeenen reghel/ende ghebruyck der Philosophen
 iae volghens de Reden selve/die een ander bestrij
 ofte set affirmeert/ die moet dit bewysen en goet
 maken

maken/ ende niet de ghene die loochent/ ofte bescreuen worden/ volghens dien/ moeten de Calvinisten hoor al bewijzen dat sy het waerachtigh Woort Godts hebben.

SESDE BEMERCKINGHE

Hier staet noch te bemercken/ dat hier gheene questie en is/ of dat het Woort Godts is/ 'welcke van Godt selbe niet'er daet upt-ghesproken en gheopenbaert is/ want dit is seker/ ende en mach van niemant gheloochent worden: Maer de questie is/ of dien boeck/ den welcken de Calvinisten hooz den Bijbel uptgheuen/ by exempel/den Dordrechtchen Bijbel, ofte de leste oversettinghe van Leyden (diese de Ghemeente hoorhouden ende doen lesen als het oprecht Woort Godts) van Godt selbe upt-ghesproken en gheopenbaert is volgens het verstant, ofte sin bande woorden. Iet'er twel op/ beminde leser, wy en versoeken niet dat de Calvinisten souden bewijzen dat 't ghene van Godt selbe upt-ghesproken en gheopenbaert is /het Woort Godts is/ want dat wijst sijn selven upt; maer wy versoeken datse bewijzen/ dat hunnen boeck/ diese den Bijbel noemen/ ende van hunne heele Ghemeente hooz sulckx wordt ghelesen/ niet'er daet van Godt upt-ghesproken/ en gheopenbaert is. Soo niet? soo en is hy van het Woort Godts niet: Soo sae? dat sy 't bewijzen.

SEVENSTE BEMERCKINGHE

De Calvinisten self moeten bekennen dat niemant eenighen boeck mach aenberden als oprechte schrifture/ om daer op sijn gheloobe te bouwen/ ten sy dat hy door eene onseylbaere autoriteyt beueeght worde om te ghelooben dat den boozepden boeck van Godt selbe upt-ghesproken en gheopenbaert is; oversulckx om te bewijzen/ dat/ by exempel/den Dordrechtchen Bijbel volghens
het

het verstant ofte sin bande woorzen van Godt gheopenbaert is/ ten is niet ghenoech datmen dit be-
 wijse door eenighe menschelijcke authoriteyt, maer dit
 moet ghegrom worden op de Godlijcke alleen/ om
 dat de se alleen/ ende niet de menschelijcke/ onse-
 baert is. Daer en hoben/ alsoo de Catholicken
 wanneer de Calvinisten eerst op quaemen/ onder
 hunne schryfuer boecken hadden/ het boeck Judith,
 Tobias, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabèen, en andere
 de welke sy niet er daer booz sulckx noch behou-
 den/ ende ter contrarien de Calvinisten de boozse
 boecken verwierpen/ en nu noch herwerpen/ so
 staet het hun toe/ als wesende onse bescrijbers/
 door onseylbaere authoriteyt te bewijfen/ dat de booz-
 schryve boecken het oprechte Woort Godts niet en
 zijn. Du gae ick roonen datse niet machtygh en
 zijn noch het een/ noch het ander te doen: waer
 upt ick besluyten sal dat hun ghelof is sonder schre-
 ture: ende niet en steunt op de authoriteyt bande
 eenwighe ende onseylbaere waerheyt.

HET EERSTE CAPITTEL.

Wordt betoont dat de Calvinisten niet machtygh
 en zijn, door Godlijcke authoriteyt te bewij-
 fen, dat hunnen Boeck, die sy den Bijbel noe-
 men ende daer voor houden; het ware Woort
 Godt zy.

Daer zijn namelijck vier of vijf hoof- stucken
 op de welke sy kunnen steunen/ en houwen.
 Ten eersten. Sy kunnen segghen 't ghene staet in
 't op-schryft van hunnen Dordrechtsechen Bijbel, te
 weren/ dat den boozseychden Bijbel/ uyt de oorspron-
 kelijcke taelen, namelijck upt het Hebreusch ende
 Griecksch, ghetrouwelijck overgheset is.

Ick antwoorde, Laet ons nemen dat den Dor-
 drechtschen Bijbel upt het Griecksch ende Hebreusch
 overgheset zy: aen wie van de Calvinisten heeft
 Godt